

Мельник Євгеній Юрійович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та перекладу,
Державний університет “Київський авіаційний інститут”,
ORCID ID: [0000-0003-4892-1151](https://orcid.org/0000-0003-4892-1151)
eugene_melnik@ukr.net

Мельник Павло Юрійович,
старший викладач кафедри методики викладання іноземних мов,
УДУ імені Михайла Драгоманова,
ORCID ID: [0000-0003-0012-8074](https://orcid.org/0000-0003-0012-8074)
dardano1715@ukr.net

ПРО МОТИВАЦІЮ ДО ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто чинники, що визначають імідж французької мови та впливають на її популярність в закладах освіти як другої іноземної. Зазначено, що в деяких країнах (Польщі та Україні зокрема) певні упередження шкодять позиціям французької порівняно з іспанською та німецькою. Зауважено, що, попри визнання її краси, мелодійності, елегантності, кількість охочих вивчати французьку зменшується через її репутацію занадто складної мови та необізнаність учнів / студентів щодо перспектив, які відкриває володіння французькою (різноманітні форми взаємодії із франкомовним світом, доступ до франкомовних культур тощо). Сформульовано ідеї щодо шляхів підвищення мотивації до вивчення французької мови (усунення хибних стереотипів; розроблення ефективніших методик і дидактичних матеріалів; активніше інформування щодо франкомовних культур; пропагування багатомовності, цінності інтелектуальних зусиль та особистісного розвитку). Наголошено, що у відповідь на сучасні виклики Франція повинна модифікувати свою зовнішню політику для підтримання привабливості французької мови завдяки заходам, які сприятимуть міжнародному співробітництву, культурним обмінам, підтримці закладів освіти за кордоном, академічній мобільності.

Ключові слова: французька мова; друга іноземна мова; мотивація; упередження; орфографія; граматики; франкомовні культури; популяризація.

Melnyk, Yevhenii,
Doctor of Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of the Foreign Languages and Translation Department,
Faculty of Law and International Relations,
State University “Kyiv Aviation Institute”, Kyiv,
ORCID ID: [0000-0003-4892-1151](https://orcid.org/0000-0003-4892-1151)
eugene_melnik@ukr.net

Melnyk, Pavlo,
Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages Teaching Methodology,
Faculty of Foreign Philology,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv,
ORCID ID: [0000-0003-0012-8074](https://orcid.org/0000-0003-0012-8074)
dardano1715@ukr.net

ABOUT MOTIVATION TO LEARN THE FRENCH LANGUAGE

The article examines the factors that determine the image of the French language and influence its popularity in educational institutions as a second foreign language. It is noted that in some countries (Poland and Ukraine in particular) certain prejudices harm the positions of French in comparison with Spanish and German. It is noted that despite the recognition of its beauty, melody, elegance, the number of people willing to learn French is decreasing due to its reputation as an overly complex language and the ignorance of pupils/ students about the prospects that knowledge of French opens up (various forms of interaction with the French-speaking world, access to French-speaking cultures, etc.). Ideas are formulated on how to increase motivation to learn French (eliminating false stereotypes; developing more effective methods and didactic materials; more active information about French-speaking cultures; promoting multilingualism, the value of intellectual efforts and personal development). It is emphasized that in response to modern challenges, France must modify its foreign policy to maintain the attractiveness of the French language through measures that will promote international cooperation, cultural exchanges, support for educational institutions abroad, and academic mobility.

Key words: the French language; second foreign language; motivation; prejudice; spelling; grammar; French-speaking cultures; popularization.

Постановка проблеми. До французької мови у світі ставляться із симпатією: усі згодні з тим, що це якщо не найчарівніша, то принаймні дуже мелодійна мова, яку традиційно називають “мовою кохання”. Усі зазвичай зауважують, що це мова великої літератури та всесвітньо відомих пісень. Обізнані в історії додають, що французькою вперше висловлено безліч передових ідей, які сприяли розвитку суспільства та наук. Охочі можуть дізнатися за потреби, що французька мова посідає 5-те місце у світі, оскільки нею розмовляють понад 300 мільйонів мовців або понад 4 % населення планети (кожен 26-й); що з цих 300

мільйонів 235 мільйонів мовців (3 % населення світу або кожен 32-й землянин) користуються нею щоденно; що французькою мовою розмовляють на всіх континентах; що французька є 4-ю мовою в Інтернеті за кількістю користувачів, 3-ю найуживанішою мовою у блогах, 4-ю мовою за обсягом веб-контенту, 4-ю найуживанішою мовою в соціальних мережах; що 125 мільйонів людей у світі вивчають або навчаються французькою мовою, 51 мільйон з них вивчають її як іноземну мову; що, за підрахунками демографів і соціологів, близько 770 мільйонів людей розмовлятимуть французькою у 2050 році (Francophonie en Ukraine, 2021).

Водночас, на жаль, симпатія до французької та відомості, які могли б слугувати рекламою для мови Мольєра, не стають вирішальним фактором, коли йдеться про вибір другої іноземної для вивчення в навчальних закладах. Думка, що французькі орфографія та граматики є одними з найскладніших у світі, є найпоширенішою серед упереджень щодо французької мови. Насправді це твердження є значною мірою безпідставним. Китайське письмо передбачає володіння тисячами ієрогліфів; оволодіння правописом англійської мови вимагає неабияких зусиль, оскільки одні й ті самі звуки можна писати кількома способами; в українській та польській мовах налічується 7 відмінків, в угорській – 17... Можна було б із легкістю наводити безліч інших прикладів, але факт залишається фактом: саме французькій мові традиційно дорікають за її “зайву”, “дивну”, “марну” складність (Moreau, 2025). Якщо філологи та вчителі / викладачі розуміють, що французька не є складнішою за, наприклад, інші романські мови, необізнаність, хибні уявлення, прагматизм батьків / учнів / студентів шкодять популярності французької, яка нібито вимагає неабияких інтелектуальних зусиль та значних витрат часу – і все це задля досягнення непершочергових цілей: необхідність володіння французькою вже давно не є очевидною! В епоху нестримного розвитку цифрових технологій навіть обов’язковість знання англійської починає ставитися під сумнів: штучний інтелект здатен допомогти людині висловити свої думки будь-якою мовою, звільняючи її від тривалого та трудомісткого вправління. Сучасні вчителі / викладачі констатують із сумом, що більшість їхніх учнів / студентів не демонструють ані значного інтересу до іноземних мов, ані простої готовності до активної інтелектуальної діяльності.

Мету статті ми вбачаємо в огляді чинників, що зумовлюють поширеність французької мови в закордонних та українських закладах освіти, визначають аргументацію щодо вивчення французької як другої іноземної, призводять до відмови від французької на користь іншої іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сприйняття французької мови не є однаковим у ба-

гатих, індустріально розвинених країнах та країнах, що розвиваються; у країнах, де французька мова є мовою колишнього колонізатора, і там, де вона ніколи не займала панівного становища; у країнах, які мають тісні відносини із Францією, і тих, які не тяжіють до цієї взаємодії. Очевидно, що образ французької мови, як і будь-якої іншої, змінюється з часом та ходом історії. У 2024 році Інститут IPSOS, що спеціалізується на опитуваннях громадської думки, провів поглиблене дослідження щодо ставлення до французької мови у дванадцяти країнах світу (Німеччині, Саудівській Аравії, Колумбії, Сполучених Штатах, Марокко, Нігерії, Китаї, Південній Кореї, Лівані, Узбекистані, Польщі, В’єтнамі). У рамках цього дослідження, ініційованого Французьким інститутом (Institut français), опитано велику репрезентативну вибірку населення (понад дві тисячі осіб у кожній країні), аби сформулювати уявлення про те, що думають жителі зазначених країн про французьку мову залежно від їхнього віку, статі та соціального статусу.

Це замовлення від Французького інституту також мало на меті отримати якомога точнішу картину наявної аудиторії та потенційних клієнтів установ, які викладають французьку мову, насамперед 100 Французьких інститутів (Instituts français) за кордоном та 843 Французьких альянсів (Alliances françaises). Таке дослідження дозволило б удосконалити освітні пропозиції на основі потреб, бажань, сподівань, ресурсів та способів мислення учнів / студентів; краще розуміти, до кого освітні установи звертаються і до кого могли б звернутися, і таким чином підвищувати привабливість французької мови.

Дослідження Інституту IPSOS стосувалося переважно людей, які не стикаються з французькою у своєму повсякденному житті та які не використовують цю мову для спілкування зі своїми співвітчизниками: науковців цікавили люди, які за допомогою французької мови планували контактувати із зовнішнім світом. Для оцінки сприйняття французької такою аудиторією було розглянуто п’ять тем: імідж Франції, корисність французької, імідж французької, проблеми у вивченні мови та репутація французьких установ.

Результати дослідження продемонстрували, що третина респондентів вважає володіння французькою мовою дуже корисним, а 25 % кажуть, що вони зацікавлені у вивченні мови. Всупереч припущенню, що французькій мові симпатизують лише привілейовані соціальні групи, дослідження довело, що можливість опанувати французьку мову приваблює і незаможні верстви населення. Доступ до французької мови відкриває перспективу соціальної мобільності: багатьом людям у багатьох країнах вивчення французької дає можливість піднятися професійними сходами та покращити своє матеріальне становище.

Дослідники зазначають також, що молодь демонструє більшу зацікавленість у володінні французькою мовою, ніж старше покоління. Зазначені констатації пояснити дуже легко: значна частина населення франкомовних африканських країн, зокрема, дивиться в бік Франції, сподіваючись на сприятливіші умови життя та професійну інтеграцію; жителі сусідніх англомовних країн (Нігерії, наприклад), знають, що в Беніні, Того, Нігері, Камеруні, Чаді французька є мовою успішної комерційної діяльності.

Інші тенденції спостерігаються в Китаї, де французькою мовою цікавляться саме старші та заможніші люди через їхнє бажання подорожувати або вести бізнес. У Південній Кореї французька мова (як і інші іноземні мови, до речі) не користується великим попитом, проте ставлення саме до неї у цій країні має особливість: французька неодмінно асоціюється із проблематикою прав людини та цікавить ту частину населення, яка прагне новин на цю тему. У Південній Кореї інформація про демократичне життя частіше надходить через франкомовні мережі, ніж через інші.

Результати опитування Інституту IPSOS демонструють, що імідж французької продовжує пов'язуватися зі старими, традиційними уявленнями (її описують як “прекрасну”, “романтичну”), а Франція очікувано асоціюється з певними темами (туризм, мода, гастрономія, вино). Водночас дослідження чітко показує, що саме завдяки цим асоціаціям, навіть якщо вони іноді межують із кліше, французька мова залишається привабливою для вивчення (Amar, 2025).

За даними статистичної служби Європейського Союзу (Eurostat) за 2017 рік, французька мова є другою за популярністю мовою, що вивчається в європейських навчальних закладах. Однак між різними регіонами Європейського Союзу існують помітні відмінності, і тенденція до зниження інтересу до французької протягом останніх років спостерігається переважно у Східній Європі, зокрема в Польщі. Чому французька втрачає популярність у наших сусідів?

Центральне статистичне управління Польщі у своєму звіті 2023 року зазначило, що французька мова посідає 5-те місце в рейтингу іноземних мов у початкових та середніх школах (132 900 учнів), випереджаючи італійську (37 200 учнів), але значно поступаючись англійській (4 693 900), німецькій (1 946 900 учнів) та іспанській (246 316 учнів). Французьку мову викладають лише у 6,4 % польських шкіл (для порівняння: англійська та німецька – у 98,5 % та 43,2 % шкіл відповідно). Серед польських учнів, які вивчають французьку мову, 60,7 % навчаються в середній школі, 22,7 % – у початковій школі, 12,9 % – у професійних училищах і 3,7 % – в інших типах шкіл. У сільських початкових школах лише 13,3 % учнів вивчають французьку мову, при цьому більшість по-

чаткових шкіл у Польщі розташовані саме за межами міст (близько 57 %). Тож сільські учні мають набагато менше шансів вивчати французьку мову, ніж учні, які живуть у містах.

Якщо у 2001 році французьку вивчали майже 290 000 поляків, у період 2009–2023 років їхня кількість не перевищувала 137 600 осіб, і таке зменшення ентузіазму щодо оволодіння французькою мовою, на жаль, триває попри реформи у викладанні іноземних мов.

Зниження присутності французької мови в польських закладах освіти зумовлюється кількома чинниками. Перш за все, популярність тієї чи тієї іноземної мови пояснюється певними геополітичними причинами. З моменту вступу Польщі до Європейського Союзу у 2004 році та до Шенгенської зони у 2007 році можливості, зокрема професійні та туристичні, для поляків значно зросли і польські учні / студенти обирають для вивчення ті іноземні мови, які вони вважають кориснішими. Позиції німецької, знання якої і до того високо цінувалося з погляду економічного співробітництва, зміцнилися ще більше з 2004 року у зв'язку з погіршенням політичного іміджу Франції у Польщі, напруженням відносини між французьким та польським урядами через розбіжності щодо війни в Іраку та Договору про створення Європейської Конституції. Через економічні реалії, що склалися в туристичному секторі, нішу, яку французька втрачає, починає активно заповнювати іспанська, і цей процес відбувається настільки стрімко, що у 2023 році іспанську вивчає вже вдвічі більше людей, ніж французьку, хоча ще у 2007 році викладання іспанської вважалося “маргінальним”.

Попри глибоко вкорінені позитивні стереотипи щодо Франції, її жителів та мови (“країна моди”, “вишуканість французів”, “мова кохання” тощо), вивчення французької переживає в Польщі не найкращі часи. Зниження попиту на мову Мольєра у Польщі пояснюється також суб'єктивними факторами, наприклад, як вже зазначалося вище, сумною репутацією французької як мови, що є складною для вивчення. Частина поляків вважає французьку мову недостатньо “чоловічою”, що, ймовірно, пояснює, чому її вивчають переважно жінки (Paskiewicz, 2025).

Крім географічних, економічних, соціокультурних, політичних, психологічних факторів, що визначають мотивацію до вивчення французької, необхідно також розглянути суто дидактичний чинник. Славетний французький лінгвіст та педагог Мішель Буарон стверджує, що для більшості учнів / студентів французька є не стільки мовою, скільки дисципліною з навчальної програми. За такого сприйняття засвоєння французької бачиться ними як подолання перешкод: ознайомлення з новим тестом, опрацювання словника, аналіз граматичних явищ, вправлення, відповіді на запитання вчителя / викладача як

симуляція комунікативного використання мови – і все це по колу, від заняття до заняття, за ідентичним сценарієм. У такому навчанні мова не розглядається як засіб спілкування, вона не слугує відкриттю інших культур або демонстрації власного світу, вона асоціюється лише з оволодінням лексикою та граматикою й отриманням оцінок. При такому підході для більшості учнів / студентів і вчителів / викладачів французька є мертвою мовою. Проте перше та найголовніше, що повинні були б усвідомлювати всі учасники навчальної взаємодії, полягає в такому: мова – це звук, мова – це музика, мова – це смак, мова – це запах, мова – це сенс. Очевидно, що в умовах жорсткої конкуренції з іншими мовами, які також мають право претендувати на інтерес з боку учнів / студентів, вчителі / викладачі повинні забезпечити викладанню французької сильну ідентичність, оригінальність, виразність, динамічність, винахідливість, здатність сприяти особистісному зростанню та інтелектуальному розвитку, спрямованість на комунікацію з обміном особистісно значущими сенсами, відкриття французького та франкомовного культурного розмаїття. Вивчення французької мови має сприйматися учнями / студентами як козир, як безсумнівне поле можливостей, а рівень їхньої мотивації повинен завжди залишатися у фокусі уваги вчителя / викладача: без бажання вчити, без інтересу до предмета, без розуміння користі, без ентузіазму, без реальних зусиль ефективно навчання унеможливується (Voiron, 2003, 2006).

В Україні у 2021 році 4,5 % учнів (понад 275 000 осіб) вивчали французьку мову як першу іноземну у 49 школах і як другу іноземну у 1220 ЗСО; близько 8000 студентів оволодівали французькою у 30 університетах (Francophonie en Ukraine, 2021). У відео, створених для конкурсу Міжнародної організації Франкофонії у 2019 році, українська молодь віком від 15 до 25 років з Києва, Одеси, Харкова, Тернополя, Черкас, Кривого Рогу, Запоріжжя та Рівного висловила свою думку щодо французької мови, відповідаючи на запитання “Навіщо вивчати французьку?”. За словами молодих українців, знання французької потрібно для:

1) навчання у Франції та франкомовних країнах (гастрономія, виноробство, міжнародна економіка, міжнародні відносини);

2) роботи та кар’єри в міжнародних підприємствах (сільське господарство, автомобілебудування, готельне господарство);

3) подорожей Францією та франкомовними країнами (нові враження, пізнання культур франкомовного світу, ознайомлення франкофонів з Україною);

4) знайомств і спілкування (участь у численних проєктах різноманітних обмінів, комунікація за допомогою месенджерів та застосунків, відвідування розмовних клубів);

5) культурного розвитку (вільний та безпосередній доступ до літератури, кінематографу, музики, театру, сучасних мультимедійних перформансів);

6) знаходження інформації завдяки безмежній кількості франкомовних джерел (сайти, навчальні платформи, радіо- та телевізійні канали);

7) розуміння зв’язків між Францією та Україною, знання про вплив Франції на історичний розвиток України (містобудування, збереження культурних пам’яток, сільське господарство), про видатних українців, відомих у Франції, про франко-українські культурні, економічні, гуманітарні асоціації (Le français, à quoi ça sert ? 2019).

В Україні французька мова користується особливою популярністю в торговельних відносинах, комерції, міжнародних (державних і приватних) організаціях, готельному господарстві та туризмі, перекладацькій справі, інформаційно-комунікаційних технологіях. Проте кількість тих, хто вивчає французьку, зменшилася на 11,5 % порівняно з 1991 роком і продовжує зменшуватися. Знання лише французької вже давно не вважається достатнім, вона розглядається скоріше як цінний бонус для успішної професійної кар’єри, яка потребує обов’язкового володіння англійською. Отже, в Україні, як і в усій Європі, за французькою остаточно закріплюється місце другої іноземної, на якому вона повинна конкурувати з німецькою та іспанською. Тенденція до зменшення присутності французької не є однорідною в українських закладах середньої освіти, оскільки одночасно зі скороченням у початкових класах вивчення французької мови набуває поширення в середній школі (Francophonie en Ukraine, 2021). Що стосується українських університетів, позиції французької мови визначаються там не стільки адміністративними рішеннями, скільки вибором студентів, обґрунтування й обґрунтованість якого заслуговують на окреме дослідження.

На початку 2025–2026 навчального року ми провели опитування серед студентів Державного університету “Київський авіаційний інститут”, яким було запропоновано вивчати французьку як другу іноземну. Перед першим заняттям, присвяченим Франції, Франкофонії, історії та особливостям французької мови, французькій культурі, 72 студенти різних спеціальностей (Міжнародне право, Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, Філологія, Маркетинг, Економіка, Кібербезпека та захист інформації, Комп’ютерні науки, Біотехнології та біоінженерія тощо) відповіли на такі запитання:

1. Вас цікавить вивчення іноземних мов?

2. Ви вбачаєте користь у вивченні другої іноземної мови (на додачу до англійської)?

3. Ви вважаєте французьку гарною мовою?

4. Ви вважаєте, що знання французької може бути корисним?

5. Вам доводилося чути, що французька є складною?

6. Ви впевнені, що французька є складною?

7. Ви знаєте щось про вплив французької на розвиток англійської?

8. Ви хотіли б обрати іншу мову лише для того, щоб не докладати зайвих зусиль, вивчаючи французьку?

9. Ви припускаєте, що знання французької може знадобитися Вам у житті взагалі та Вашій професійній діяльності зокрема?

10. Ви знаєте щось про функціонування французької за межами Франції?

11. Яка іноземна мова приваблює Вас більше, ніж французька?

12. Отже, французька мова для Вас – це... .

Аналіз отриманих відповідей дозволив виявити таке:

1. Вивчення іноземних мов цікавить більшість опитаних студентів (70).

2. Більшість учасників опитування вважає вивчення другої іноземної мови корисним (70).

3. Усі студенти вважають французьку мову гарною.

4. На думку більшості студентів (70), знання французької мови може бути корисним.

5. 66 студентів чули, що французька є складною мовою.

6. 36 студентів переконані, що французька мова є складною.

7. 40 студентів не знають нічого про роль французької у становленні англійської мови.

8. 6 студентів віддали б перевагу вивченню іншої мови, яка потребує менших зусиль.

9. 60 студентів вважають, що володіння французькою може знадобитися їм у житті та/або професійній діяльності.

10. 36 студентів пов'язують французьку лише із Францією і не мають уявлення про поширення французької у світі.

11. 36 студентів хотіли б вивчати іншу мову замість французької (іспанська (12), німецька (12), італійська (4), арабська (2), португальська (2), японська (2), корейська (2)).

12. До першого заняття для учасників опитування французька – це “щось красиве та незрозуміле”, “мова, яка цікавила з дитинства”, “цікава мова”, “мова, яку я прагну вивчити”, “складна, але гарна мова”, “перспективна мова”, “найромантичніша мова”, “щось нове”, “кохання, круасани, сир, вино, парфуми”, “просто гарна мова”, “щось нове, корисне, гарне та цікаве”, “особистісний розвиток, кар'єрні можливості”, “мова, яку приємно слухати”, “те, що може знадобитися у професійній діяльності”, “мова міжнародних організацій”, “романтика”, “милослівні пісні”, “одна з найгарніших мов”, “спосіб

вираження своїх думок за кордоном”, “інструмент саморозвитку та розуміння іноземної культури”, “спосіб комунікації”, “краса, милозвучність”, “співуча й елегантна мова”, “можливість самовдосконалення”, “доступ до культури цікавої країни”.

Після анкетування, на першому занятті, ми повернулися до поставлених запитань, обговоривши їх зі студентами детальніше. Зупинімося на деяких висновках щодо студентських упереджень та прийомів усунення цих упереджень. Так, стверджуючи, що французька мова є складною, початківці часто-густо оперують чутками, думкою інших людей, поверховими та випадковими спостереженнями, необґрунтованими та поспішними висновками. Як аргумент вони наводять, наприклад, “незрозумілість і громіздкість” французької орфографії. Студентів, які ще навіть не починали вивчати французьку, лякають побачені десь і колись “дивні” сполучення літер і діакритичні знаки. Досвід нашої практичної роботи свідчить про те, що таке хибне сприйняття французького письма зникає досить швидко за належного пояснення. Уже на першому занятті студенти здатні усвідомити, що за певними сполученнями літер закріплені певні звуки, що вживання діакритичних знаків має свою логіку, що існування чітких правил написання та читання пояснює відсутність транскрипцій у французьких словниках. Зіставляючи французьку орфографію з англійською, ми порівнюємо їх зі стилями у садово-парковому мистецтві. Французький садово-парковий стиль характеризується нормами, визначеними людиною (геометричною симетрією, порядком, формальністю), на відміну від англійського стилю в ландшафтному дизайні (імітація природних пейзажів, вільне планування). У французькому правописі, як і у французькому парку, відчувається прагнення людини до чіткої визначеності, передбачуваності, відповідності правилам, підкорення дикої стихії. Студенти врешті-решт приходять до констатації: притаманний обом мовам історичний принцип орфографії робить складнішою саме англійську, оскільки в ній він став безумовно провідним (написання здебільшого зумовлюється не вимовою, а давньою формою або традицією). Порівнюючи з французькою інші мови, ми доводимо студентам, що однозначно простих мов немає, що будь-яка мова, розглянута з різних ракурсів, є простішою і – одночасно – складнішою за інші. Наприклад, іспанська використовує фонетичний принцип орфографії, що спрощує оволодіння письмом і читанням, проте коректне вимовляння слів цією мовою потребує знання та дотримання правил наголосу, який не є сталим, як у французькій; іспанське дієвідмінювання є складнішим за французьке через більшу варіативність закінчень. У німецькій мові відмінюються не лише дієслова, а й іменники, прикметники та прийменники. Хоча німецька й англійська належать до однієї мов-

ної групи, через певні історичні події саме французька є набагато ближчою до англійської в лексичному плані, ніж німецька. Розповідаючи про лінгвістичні наслідки норманського завоювання Англії та пропонуючи певний список запозичень з французької, ми доводимо студентам, що володіння англійською, безумовно, сприяє вивченню французької. Неабияким аргументом на користь французької може стати також нагадування про перспективи, які відкриває іноземна мова в плані освіти, знайомства з культурою, подорожей, міжособистісних контактів тощо. На жаль, сучасна українська молодь не демонструє обізнаності щодо цивілізаційного спадку Франції та франкомовного світу (літератури, музики, образотворчого мистецтва, кінематографа, кулінарії тощо). Тож сприйняття будь-якої мови студентами залежить від їхнього заглиблення в неї, поінформованості, що будується на власному лінгвістичному досвіді, загальної ерудиції. Завдяки оптимальній (цікавій та аргументованій) презентації мови викладач здатен надихнути студентів на вивчення французької, зміцнити її позиції у “змаганні” других іноземних мов. Для того, щоб змінити ставлення до французької, вважати її не складнішою за інші мови, студентам потрібно лише обрати французьку та оволодівати нею під керівництвом креативного, добре підготовленого викладача, закоханого у свою справу. Ми безумовно погоджуємося з думкою М. Буарона, згідно з якою учні / студенти майже завжди ідентифікують мову з людиною, яка її їм викладає (Voiron, 2003). Дослідник також стверджує, що стратегія навчання французької повинна ґрунтуватися на відправному параметрі – нульовій мотивації у значній кількості учнів / студентів. За такої стратегії викладання французької включатиме обов’язкові та сплановані заходи, прийомі зі стимуляції мотивації та формування інтересу в учнів / студентів: якщо бажання вчити французьку відсутнє, вчителю / викладачу слід зробити усе можливе, щоб його викликати та підтримувати (Voiron, 2006).

Отже, очевидно, що доля французької залежить від освітньої політики, яка повинна сповідувати багатомовність і не може дозволяти одній мові стати монополістом у міжнародному змаганні. Не можна допустити зубожіння в царині цивілізації, яка і збагачується значною мірою завдяки багатомовності. Виклик, який постає перед французькою, полягає в тому, що в умовах конкуренції не лише з англійською, а й з іншими мовами, вона повинна задовольняти культурні, освітні, економічні, наукові потреби студентів. Як ми вже зазначали в наших роботах, любові до французької мови та натхнення, які вчителі / викладачі демонструють у своїй роботі, не достатньо. Франції необхідно переглянути цілі та принципи управління зовнішньою політикою для забезпечення збалансованої взаємодії між усіма державними та

міжнародними установами, від яких залежить статус і стан французької мови у світі (Мельник, 2021). Наприклад, проблема змін у міграційному законодавстві (зокрема положень щодо студентів-іноземців), яке Франція планує зробити жорсткішим, очевидно вимагає виваженого підходу, оскільки академічна мобільність, вільне переміщення майбутніх науковців, підприємців, митців – це те, що заохочує до вивчення французької і допомагає втілювати цінності Франкофонії (Wolff, 2024).

Зі свого боку, автори підручників, дослідники з методики викладання, розробники навчального цифрового контенту, блогери та вчителі / викладачі французької повинні винаходити такі способи презентації та прийомі опрацювання мовного матеріалу, які б доводили необґрунтованість стереотипу про виняткову складність французької мови. Сутність такого підходу, який не є новим і здається абсолютно природним і виправданим, можна резюмувати цитатою з праці “Про універсальність французької мови” (“De l’universalité de la langue française”) французького письменника та перекладача XVIII століття Антуана де Рівароля: “Грамматика – це мистецтво усувати труднощі мови; але при цьому потрібно, щоб важіль не був важчим за тягар” (“La grammaire est l’art de lever les difficultés d’une langue ; mais il ne faut pas que le levier soit plus lourd que le fardeau.”). Підручник та інші дидактичні матеріали, які вчитель / викладач пропонує для вивчення французької, також стають “обличчям” мови, визначаючи, у сукупності з іншими факторами, ставлення до неї. Аби не демотивувати учнів / студентів, вчитель / викладач повинен пам’ятати, що підвищення рівня лінгвістичної складності не може бути самоціллю: воно має залежати від запрограмованого формування культурно-інтелектуальних потреб і мовно-мовленнєвої спроможності учнів / студентів. Про попит на зрозумілість і необтяжливість у викладанні французької мови свідчать назви численних навчальних відеоблогів: Easy French, French Facile, Français Facile – RFI, podcast français facile, Français Facile AZ тощо. Водночас, в умовах диктату нових технологій, які негативно впливають на розумові потреби та звички людей, надаючи їм доступ до безмежного світу розваг, звільняючи їх від необхідності шукати й аналізувати інформацію, спільним для всіх педагогів завданням є пропагування цінності інтелектуальних зусиль, а вчителям / викладачам іноземних мов потрібно невинно демонструвати потужні можливості їхнього предмету для успішного розвитку особистості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладання французької мови в деяких країнах (Польщі та Україні зокрема), зберігаючи своє місце в освітньому ландшафті, демонструє тривожні ознаки певного занепаду. Незважаючи на багату історію та незаперечний потенціал, французька мова

стикається з доволі серйозними викликами (домінуванням англійської мови, конкуренцією з німецькою та іспанською мовами, стереотипами й упередженнями, які шкодять її іміджу). Підвищення уваги до проблеми з боку дотичних державних установ Франції є важливою умовою для повернення французькій мові її законного місця та забезпечення її привабливості для майбутніх поколінь учнів / студентів. У країнах, де французька мова втрачає свої позиції, необхідно розробляти ефективніші способи її представлення (наприклад, популяризувати царини, у яких французький досвід є передовим, досконалим, унікальним: мистецтво, архітектура, готельний та ресторанний бізнес тощо). Для відродження інтересу до французької мови вкрай важливо постійно пропагувати переваги багатомовності та культурного розвитку, упроваджувати інноваційні методики, активізувати позакласну діяльність (організацію культурно-пізнавальних, мистецьких, розважальних заходів), поліпшувати мовну та дидактичну підготовку вчителів / викладачів, інтенсифікувати академічну мобільність.

Конфлікт інтересів

Автори не мають потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Мельник, С. Ю. (2021). До питання про мотивацію вивчення / навчання іноземних мов у Франції та французької мови у світі. *Modern international relations: topical problems of theory and practice: collective monograph*. Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi, 391–394. <https://er.nau.edu.ua/items/dce74266-81c5-42d0-a9e2-5f6fca3ec4b3>
- Amar, Y. (2025). Le français : une langue encore séduisante. *Le français dans le monde*, 459, 18–19.

- Boiron, M. (2003). Motiver à apprendre, apprendre à motiver... *Le français dans le monde*, 330, 34–35.
- Boiron, M. (2006). Le français, une langue à vivre et à partager. *Le français dans le monde*, 348, 36–38.
- Francophonie en Ukraine. (2025). <http://francophonie.com.ua/>
- Le français, à quoi ça sert ? Les jeunes Ukrainiens ont la parole. (2019). <https://view.genially.com/5cd037c3decf900f57026397/horizontal-infographic-lists-le-francais-a-quoi-ca-sert>
- Moreau, P. (2025). En finir avec les clichés sur le français. *Le Devoir*. <https://www.ledevoir.com/opinion/idees/874858/point-vue-finir-cliches-francais>
- Paskiewicz, S. (2025). Pologne : un enseignement du français fortement concurrencé. *Le français dans le monde*, 458, 24–25.
- Wolff, A. (2025). Il existe une demande de français car c'est une langue internationale. FRANCE 24. https://youtu.be/VOPIV094_C0?si=4FHwoGJaZ96uFV8i

REFERENCES

- Melnyk, Ye. Yu. (2021). Do pytan'nia pro motyvatsiiu vyvchennia/navchannia inozemnyh mov u Frantsii ta frantsuzkoi movy u sviti. *Modern international relations: topical problems of theory and practice: collective monograph*. Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi. 391–394. <https://er.nau.edu.ua/items/dce74266-81c5-42d0-a9e2-5f6fca3ec4b3>
- Amar, Y. (2025). Le français : une langue encore séduisante. *Le français dans le monde*. 459. 18–19.
- Boiron, M. (2003). Motiver à apprendre, apprendre à motiver... *Le français dans le monde*. 330. 34–35.
- Boiron, M. (2006). Le français, une langue à vivre et à partager. *Le français dans le monde*. 348. 36–38.
- Francophonie en Ukraine. (2025). <http://francophonie.com.ua/>
- Le français, à quoi ça sert ? Les jeunes Ukrainiens ont la parole. (2019). <https://view.genially.com/5cd037c3decf900f57026397/horizontal-infographic-lists-le-francais-a-quoi-ca-sert>
- Moreau, P. (2025). En finir avec les clichés sur le français. *Le Devoir*. <https://www.ledevoir.com/opinion/idees/874858/point-vue-finir-cliches-francais>
- Paskiewicz, S. (2025). Pologne : un enseignement du français fortement concurrencé. *Le français dans le monde*. 458. 24–25.
- Wolff, A. (2025). Il existe une demande de français car c'est une langue internationale. FRANCE 24. https://youtu.be/VOPIV094_C0?si=4FHwoGJaZ96uFV8i

Дата надходження до редакції 02.10.2025 р.
Рекомендовано до друку 24.10.2025 р.

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)